

Kontrollkäik AS Hoolekandeteenused Valkla Kodusse

(1) Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 26.11.2012 etteteatamata AS Hoolekandeteenused Valkla Kodu (edaspidi *Valkla Kodu*).

Valkla Kodu on AS-le Hoolekandeteenused kuuluv erihoolekandeteenuseid osutav asutus. Valkla Kodu osutab järgnevaid teenuseid:

- 1) igapäevaelu toetamise teenust,
- 2) toetatud elamise teenust,
- 3) töötamise toetamise teenust,
- 4) ööpäevaringset erihooldusteenust, sealhulgas ööpäevaringset erihooldusteenust kohtumääruse alusel teenusele paigutatud isikutele ja ööpäevaringset erihooldusteenust sügava liitpuudega isikutele;
- 5) rehabilitatsiooniteenust.

Valkla Kodu külastamise ajal oli ööpäevaringsel erihooldusteenusel isikuid 122, ööpäevaringsele erihooldusteenusele kohtumääruse alusel paigutatud isikuid 67 ja ööpäevaringsel erihooldusteenusel 8 sügava liitpuudega isikut.

Eelmine õiguskantsleri kontrollkäik Valkla Kodusse toimus 03.11.2011.¹

(2) Õiguskantsler kontrollis, täites ühtlasi piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokolli artiklis 3 sätestatud riigi ennetusametuse funktsiooni, kas Valkla Kodus on tagatud ööpäevaringset erihooldusteenust saavate isikute põhiõigused ja -vabadused.

(3) Kontrollkäigu kestel külastasid õiguskantsleri nõunikud Valkla Kodu ruume, kus osutati ööpäevaringset erihooldusteenust, sh eraldusruumi, ning vestlesid Valkla Kodu juhiga. Õiguskantsleri nõunikud pöörasid kõrgendatud tähelepanu eraldusruumi sisustuse ja selle kasutamise õiguspärasusele. Täiendavalt tutvusid nõunikud eraldamise registriga ning tutvusid pisteliselt Valkla Kodus ööpäevaringsel erihooldusteenusel viibivate isikute toimikutega.

(4) Õiguskantsleri seisukoht

Kontrollkäigu tulemusel leidis õiguskantsler, et Valkla Kodu eraldusruumi üldine seisukord on ebarahuldav.

Eraldusruumi seisukord

Valkla Kodus oli üks eraldusruum, mis asus kohtumääruse alusel ööpäevaringsele erihooldusteenustele paigutatud isikute osakonnas. Kontrollkäigu ajal oli eraldusruumis põrandal poroloonmadrats. Eraldusruumis oli trellitatud aken, millest üks pool oli kaetud vineeriga (kuna aknaklaas oli lõhutud) ning ruumi seinad olid kaetud puitlaastplaadiga. Eraldusruumis olid põranda lähedal seinal põletusjäljed.

---

¹ Kontrollkäigu kokkuvõtte kättesaadav aadressil:

http://oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/kontrollkaigu_kokkuvote_valkla_hoolekodu.pdf, ja www.oiguskantsler.ee.

Õiguskantsler kahtleb, kas Valkla Kodu eraldusruum on sobiv isiku eraldamiseks ning kas eraldusruumi üldine seisukord tagab isiku väärika kohtlemise.

Isiku eraldamine on intensiivne vabaduspõhiõiguse (põhiseaduse (PS) § 20) riive. Seda võib rakendada vaid sotsiaalhoolekande seaduse (SHS) § 20² lõikes 4 sätestatud tingimuste samaaegse täidetuse korral (on olemas isikust tulenev otsene oht isiku enda või teise isiku elule, kehalisele puutumatusele või füüsilisele vabadusele; isiku suusõnaline rahustamine või muude teenuse osutajale teadaolevate konkreetse isiku kohta arsti poolt märgitud meetmete kasutamine ei ole osutunud küllaldaseks ja arst ei ole teenuse osutajale teadaolevalt eraldamise kasutamist konkreetse isiku suhtes välistanud).

Kuna eraldamise puhul on tegemist äärmiselt intensiivse põhiõiguste riivega, tuleb riive proportsionaalsuse tagamiseks pidada silmas ka seda, et riive põhiõigustele oleks ajaliselt nii lühike kui võimalik. Sellest saab tuletada ööpäevaringse erihooldusteenuse osutaja kohustuse aidata kaasa eraldamise aluste äralangemisele. Isiku rahunemisele ja temast lähtuva ohu äralangemisele võib aidata muu hulgas kaasa see, kui eraldusruum, kuhu isik paigutatakse, pakub rahustavat keskkonda. Samal seisukohal on ka piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa komitee.²

Lisaks on sotsiaalministri 30.06.2009 määruse nr 58 „Tervisekaitsenõuded erihooldekandeteenustele ja eraldusruumile“ § 2 lõikes 2 sätestatud, et erihooldekandeteenuse osutajal peavad olema teenuse osutamiseks sobivad ruumid ning § 5 lõikes 1 sätestatud, et erihooldekandeteenust saava isiku kasutuses olevate ruumide sisustus peab olema muu hulgas kooskõlas ruumide kasutusotstarbega ja vastama teenust saavate isikute vajadustele. Kuna eraldusruum peaks pakkuma isikule rahustavat keskkonda, peaks ruumi sisustus olema sellele eesmärgile vastav.

Õiguskantsleri hinnangul ei ole Valkla Kodu eraldusruumi üldine seisukord selline, mis pakuks eraldatule rahustavat keskkonda ja aitaks seeläbi kaasa eraldamise põhjuste äralangemisele.

Lisaks rahustava keskkonna puudumisele, mis võib takistada isiku eraldamise aluste äralangemist, tuleb silmas pidada, et PS §-st 10 tuleneb isiku inimväärse kohtlemise nõue ning keeld isikut julmalt või väarikust alandavalt kohelda PS §-st 18. Väarikust alandava kohtlemiseni võib muu hulgas viia see (arvestades muid kaasuvaid asjaolusid), kui isik on sunnitud viibima ebarahuldavate tingimustega ruumides.³

Seega võib eraldusruumi üldine ebarahuldav seisukord tuua kaasa isiku eraldamise kui põhiõigusi riivava toimingu ebaproportsionaalsuse kui ka viia isiku alandava kohtlemiseni.

Eelnevast tulenevalt soovitab õiguskantsler **AS-l Hoolekandeteenused parendada Valkla Kodu eraldusruumi üldist seisukorda, et see aitaks kaasa eraldatu rahunemisele ja seeläbi eraldamise aluste kiiremale äralangemisele ning tagaks tema väärika kohtlemise.**

---

² Piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa komitee 16. üldaruanne (CPT/Inf (2006) 35) on kättesaadav aadressil <http://www.cpt.coe.int/en/annual/rep-16.pdf>. Vt p 48.

³ Vt ka Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne 2012. § 18, p 11. Kättesaadav aadressil <http://pohiseadus.ee/ptk-2/pg-18/>.

(5) Kokkuvõte

Õiguskantsler teeb kontrollkäigu tulemusel isikute põhiõiguste ja -vabaduste tagamiseks AS-le Hoolekandeteenused järgneva soovitus:

- parendada Valkla Kodu eraldusruumi üldist seisukorda, et see aitaks kaasa eraldatu rahunemisele ja seeläbi eraldamise aluste kiiremale äralangemisele ning tagaks tema väärrika kohtlemise.

Õiguskantsler palub AS-lt Hoolekandeteenused teavet tehtud soovitusete täitmise kohta hiljemalt 01.07.2013.